

EMOTR

LOPPURAPORTTI

HALLITTU
SUKUPOLVENVAIHDOS
– MENESTYVÄ MAATILA
projekti

LOPPURAPORTTI

HALLITTU SUKUPOLVENVAIHDOS – MENESTYVÄ MAATI- LA PROJEKTI

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projekti on ollut Oulun Maaseutukeskus ry:n hallinnoima EMOTR-rahoitteinen maatilojen sukupolvenvaihdoksia edistävä hanke. Hanke on toiminut Pohjois-Pohjanmaalla Oulun Maaseutokeskuksen toimialueella 1.1.2001 – 31.1.2004. Hankeen toiminnot on jaettu ALMA ja Tavoite 1 –alueelle.

Hankehallinnoijan yhteystiedot:

Oulun Maaseutokeskus ry
Kauppurienkatu 23
PL 106
90101 Oulu

Y 0210123-5

☎ 08 – 316 8611

Fax. 08 – 373 075

www.maaseutokeskus-oulu.fi

Hankkeen vastuhenkilö:

Johtaja Vesa Nuolioja

Hankkeen projekti- ja diaarinumerot ovat:

ALMA nro 569, Dnro 4677 / 3514 – 2000

Ohjelma	Alueellinen maaseutuohjelma
Toimintalinja	Maa- ja metsätalouden kehittäminen

Toimenpide	Koulutus (c)
------------	--------------

Alatoimenpide	Liiketaloudellista osaamista edistävä koulutus
---------------	--

Tavoite 1-alue nro 563, Dnro 4675 / 3510 – 2000

Ohjelma	Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma
---------	----------------------------------

Toimintalinja	Maaseutu
---------------	----------

Toimenpidekokonaisuus	Koulutus
-----------------------	----------

Toimenpide	Koulutus (c)
------------	--------------

Alatoimenpide	Liiketaloudellista osaamista edistävä koulutus
---------------	--

Hankeorganisaation henkilökunta ja heidän keskeiset tehtävänsä

Vesa Nuolioja	Johtaja, Oulun Maaseutukeskus ry
Mika Saarinen	Projektipäällikkö
Marko Keski-Sikkilä	Projektipäällikkö
Antti Harjunen	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Markku Kalaoja	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Martti Määttä	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Esko Ojalehto	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Heikki Ollikainen	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Erkki Ryytänen	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Jouni Sassali	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Iiris Tornberg	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Heikki Turtinen	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Alpo Törmänen	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Pertti Törmänen	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Esko Viitala	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Matti Viitala	Piiriagrologi, SPV-neuvonta
Matti Kiuru	Sopimuslakimies, SPV-lakineuvonta ja kauppakirjat
Tapani Turpeinen	Sopimuslakimies, SPV-lakineuvonta ja kauppakirjat

Hankeen ohjausryhmä

Tarja Bäckman	Pohjois-Pohjanmaan liitto
Timo Lehtiniemi	MTK Pohjois-Pohjanmaa
Petteri Hautakangas	Viljelijä
Sakari Jussila	TE-keskus, Maaseutuosasto
Tiina Lämsä	TE-keskus, Maaseutuosasto
Tapani Turpeinen	Oulunkaaren seutukunta
Pekka Seppinen	Ruukin kunta
Jouni Määttä	Kuusamon kaupunki
Vesa Nuolioja	Oulun Maaseutukeskus
Marko Keski-Sikkilä	Projektipäällikkö
Mika Saarinen	Projektipäällikkö

Hankkeen tausta ja lähtökohdat

Sukupolvenvaihdoksia tehtiin Pohjois-Pohjanmaalla 1990-luvun alussa noin 220:lla tilalla vuodessa. Vuosituhannen vaihteeseen mennessä sukupolvenvaihdosten kokonaismäärä oli laskenut noin neljäsosaan aikaisemmasta eli 50-70 sukupolvenvaihdokseen vuodessa. Mikäli suuntaus olisi jatkunut, olisi se tarkoittanut aktiivitulojen määrän putoamista rajusti 2000-luvun alkuvuosina. Vuonna 1996 Oulun Maaseutukeskuksen alueella toimi noin 6600 aktiivitilaa. Toteutuneiden sukupolvenvaihdosten määrä implikoi tilamäärän laskevan alle 2000 aktiivitilaan yhden sukupolven aikana.

Oulun Maaseutokeskuksessa käynnistyi keväällä 1999 Sukupolvenvaihdosten ja liiketoiminnallisuuden edistäminen -projekti, jonka tuloksena Pohjois-Pohjanmaalla tehtiin yli sata sukupolvenvaihdosta. Hankkeella oli hyvä kysyntä sukupolvenvaihdoksissa, eikä kaikkia halukkaita voitu ajan ja rahan loppuessa auttaa. Tavoite 6-alueella hankkeen tavoitteena ollut 40 sukupolvenvaihdosta ylittyi 75 prosentilla ja 5b-alueellakin tavoitteeksi asetettu 60 sukupolvenvaihdosta ylitettiin 35 prosentilla. Hankkeen aikana tarjottu Maaseutokeskuksen neuvonta koettiin tarpeelliseksi ja sitä täydensi juridinen neuvonta. Neuvonnasta saatu palaute oli hyvää.

Oulun Maaseutokeskuksen aikaisemman hankkeen aikana kävi ilmi, että isännöyden vastaanottavat jatkajat tuntevat tarvitsevansa koulutusta ja neuvontaa tilanpidon aloittamiseen liittyvissä asioissa. Siispä tarvetta uudelle – Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projektille oli.

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila projektin tavoitteeksi asetettiin sukupolvenvaihdoksen toteuttamisessa avustaminen 300 tilalla tai maatilan yhteydessä toimivassa yrityksessä Pohjois-Pohjanmaalla (20% sukupolvenvaihdosiässä olevista tiloista). Hankkeen tavoitteena oli myös antaa tiloille laadukasta koulutusta ja neuvontaa, jossa huomioidaan kunkin tilan erityistarpeet, ihmissuhteet, tilan kehittämistarpeet jatkajan kannalta ja luopujan tulevaisuus. Projektin kohderyhmäksi asetettiin pohjois-pohjanmaalaiset sukupolvenvaihdoksia suunnittelevat ja toteuttavat maatilat.

Tilakohtaisessa sukupolvenvaihdosneuvonnassa on käyty luopujan ja jatkajan kanssa läpi sukupolvenvaihdokseen liittyviä kysymyksiä kuten esimerkiksi tilan kannattavuuslaskelmat, kauppahinnan määrittäminen, verotus, tilan kehittäminen tulevaisuudessa, luopujan ja jatkajan asuminen ja kauppakirja. Neuvontaa antoivat projektipäälliköt sekä Oulun Maaseutokeskuksen piiriagronomit, yritysneuvojat ja sopimuslakimies.

Hankkeen aikataulu ja tulokset

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projekti käynnistettiin 1.1.2001. Hankkeen alkuperäinen lopetuspäivä oli 31.12.2003. Hankkeelle kuitenkin haettiin ja saatiin jatkoaikaa 30.9.2004 saakka. Syynä jatkohakemukseen oli hankkeen suunnitelman mukaisten toimenpiteiden estyminen Nuoren viljelijän aloitustuen myöntöperusteissa. Eli mautilojen sukupolvenvaihdosten suorittaminen ja rahoitus estettiin määräjäksi viranomaispäätöksellä. Hankkeelle haettiin ja saatiin keväällä 2004 lisäjatkoaikaa vuoden 2004 loppuun saakka. Tämän mahdollisti hankkeen kustannustehokas hallinnointi, jonka ansiosta hankkeelle oli kertynyt käyttämätöntä rahoitusreserviä. Ja hankesäännösten mukainen hankkeiden jatkamismahdollisuus enintään kahdellatoista kuukaudella. Hanke lopetettiin siis 31.12.2004.

Hankkeen tavoitteena ollut 300 sukupolvenvaihdostilan avustaminen ylitetttiin selkeästi. Yhteensä hankkeeseen osallistui 347 pohjois-pohjanmaalaista maatilaa. Tämä tarkoittaa lähes 16 prosentin ylitystä tavoitetasoon. Lisäksi hankkeen kautta annettiin alustavaa sukupolvenvaihdosneuvontaa lukuisalle joukolle toimialueen sukupolvenvaihdosikää lähestyvistä mautiloista.

Kunnittain Hallittu sukupolvenvaihdos –menestyvä maatila –projektiin osallistui viljelijöitä seuraavasti (laskettu mautilojen lukumääränä):

1-alue	181	Alma-alue	166
Haapajärvi	19	Alavieska	6
Haapavesi	21	Hailuoto	5
li	0	Haukipudas	0
Kestilä	8	Kempele	0
Kuivaniemi	1	Kiiminki	3
Kuusamo	18	Liminka	15
Kärsämäki	16	Lumijoki	6
Nivala	31	Merijärvi	4
Piippola	4	Muhos	8
Pudasjärvi	9	Oulainen	9
Pulkkila	9	Oulu	5
Pyhäjärvi	13	Oulunsalo	0
Pyhäntä	5	Pattijoki	4
Taivalkoski	2	Pyhäjoki	10
Utajärvi	10	Raahe	5
Yli-li	6	Rantsila	13
Ylikiiminki	9	Ruukki	23
		Siikajoki	12
		Tyrnävä	22
		Vihanti	5
		Ylivieska	11

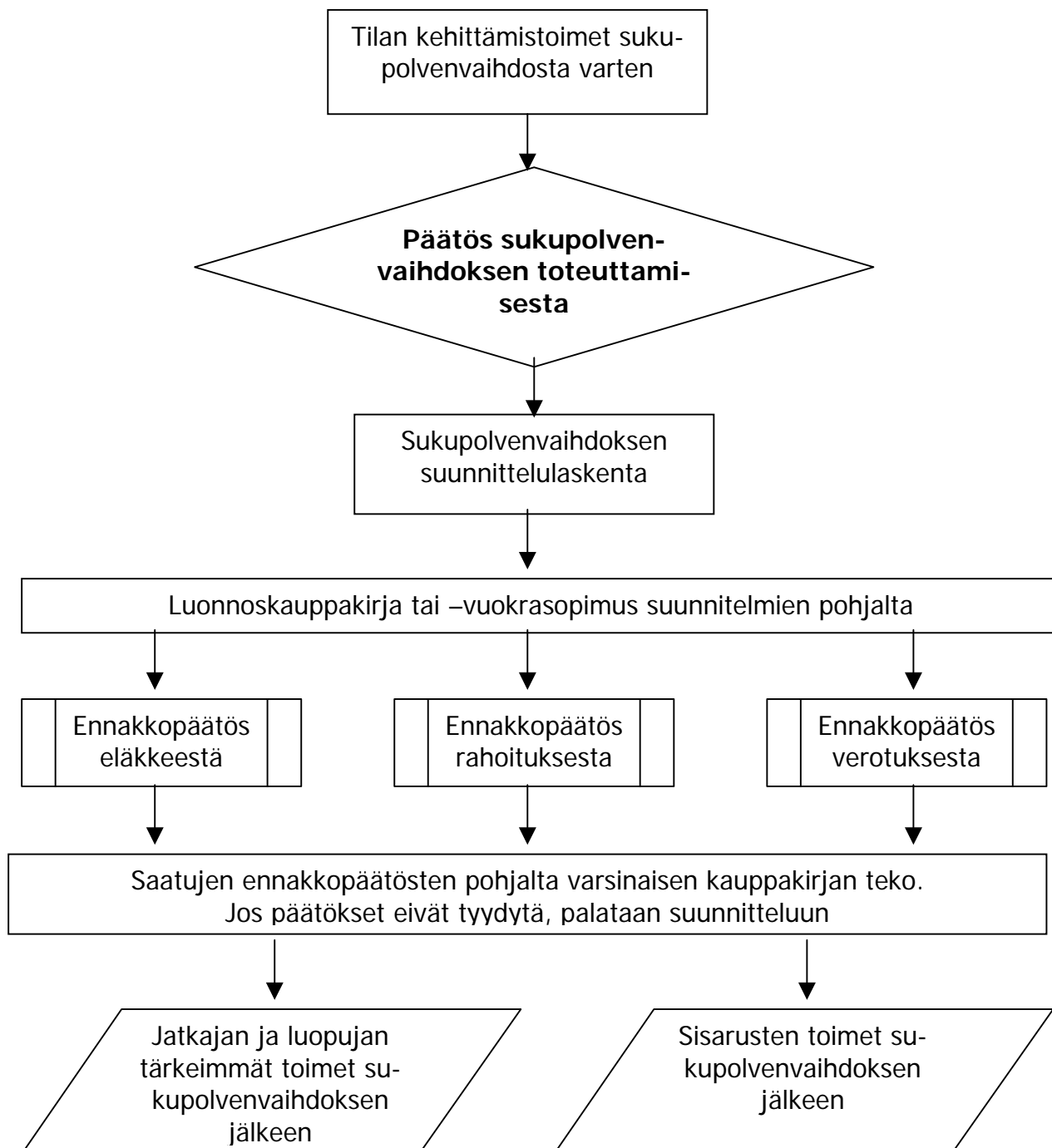
Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projektin järjestämiin sukupolvenvaihdosten ja maatalojen talouskoulutuspäiviin sekä sukupolvenvaihdosten seuranta- ja tiedotuspäiviin osallistui hankkeen toimintak aikana seuraavasti viljelijöitä:

PVM	Kurssi	Paikkakunta	Tavoitealue	Alle 30 v	Naiset	Miehet	Yhteensä
YHTEENSÄ				83	186	410	596
06.11.2001	SPV	Oulainen	Alma			4	7
06.11.2001	SPV	Oulainen	1-alue			1	3
09.10.2001	SPV	Muhos	Alma			5	14
31.10.2001	SPV	Pudasjärvi	Alma				1
31.10.2001	SPV	Pudasjärvi	1-alue			5	6
15.11.2001	SPV	Pulkkila	Alma			2	4
15.11.2001	SPV	Pulkkila	1-alue			9	15
27.11.2001	SPV	Nivala	Alma			2	3
27.11.2001	SPV	Nivala	1-alue			15	26
03.03.2002	SPV	Kuusamo	1-alue	2	6		21
21.03.2002	SPV	Pyhäjärvi	1-alue	3	8		23
04.04.2002	SPV	Vihanti	Alma	2	2		12
04.04.2002	SPV	Vihanti	1-alue			2	2
23.04.2002	Talous	Kempele	Alma	13	17		33
23.04.2002	Talous	Kempele	1-alue	7	6		22
07.11.2002	SPV	Oulunsalo	Alma	1	8		20
07.11.2002	SPV	Oulunsalo	1-alue			4	2
14.11.2002	SPV	Utajärvi	Alma			1	1
14.11.2002	SPV	Utajärvi	1-alue			3	2
25.11.2002	SPV	Ylivieska	Alma	1	3		6
25.11.2002	SPV	Ylivieska	1-alue	1	5		11
28.11.2002	SPV	Rantsila	Alma	1	2		5
28.11.2002	SPV	Rantsila	1-alue	2	2		5
17.03.2003	Talous	Oulu	Alma			2	
17.03.2003	Talous	Oulu	1-alue			2	4
30.10.2003	SPV	Pyhäjoki	Alma	4	7		16
06.11.2003	SPV	Haapajärvi	1-alue	8	15		24
13.11.2003	SPV	Tyrnävä	Alma	14	9		33
20.11.2003	SPV	Ylikiiminki	1-alue	6	8		13
09.12.2003	Talous	Oulu	Alma			5	3
23.01.2004	Talous	Nivala	1-alue	9	12		19
17.02.2004	Talous	Kuusamo	1-alue	5	3		16
05.11.2004	SPV-seuranta	Piippola	1-alue				1
05.11.2004	SPV-seuranta	Haapajärvi	1-alue	1			2
08.11.2004	SPV-seuranta	Pyhäjoki	Alma				1
08.11.2004	SPV-seuranta	Haapavesi	1-alue	1			1
10.11.2004	SPV-seuranta	Yli-li	1-alue			1	
10.11.2004	SPV-seuranta	Ylikiiminki	1-alue				2
16.11.2004	SPV-seuranta	Lumijoki	Alma				
17.11.2004	SPV-seuranta	Kuusamo	1-alue	1	5		12
17.11.2004	SPV-seuranta	Pudasjärvi	1-alue				
19.11.2004	SPV-seuranta	Pulkkila	1-alue			1	8
19.11.2004	SPV-seuranta	Pyhäjärvi	1-alue			1	3
23.11.2004	SPV-seuranta	Muhos	Alma				
23.11.2004	SPV-seuranta	Ruukki	Alma	1	2		7
25.11.2004	SPV-seuranta	Liminka	Alma			1	1
25.11.2004	SPV-seuranta	Rantsila	Alma				

Hankkeen toiminta

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatala –projektin tehokkaan toiminnan varmistamiseksi sukupolvenvaihdosprosessi määriteltiin suoritettavaksi seuraavasti:

Sukupolvenvaihdosprosessi

Sukupolvenvaihdosten suorittamisprosessi

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatalous -projekti on tuottanut pohjois-pohjanmaalaisille maataloille seuraavanlaisen sukupolvenvaihdosten suorittamisohjeistuksen (sivut 8 – 16):

1. Tilan kehittämistoimet sukupolvenvaihdosta varten

Kehittämistoimet ovat tila / yrityskohtaisia, joten mitään yleispätevää sääntöä niistä ei ole. Sukupolvenvaihdokseen onkin syytä varautua n. 5 vuoden aikajaksolla. Usein käy niin, ettei esimerkiksi luopumistukea ja rahoitusehtoja koskevia päätöksiä ei ole tiedossa viiden vuoden päähän, mutta se ei saa olla esteenä sukupolvenvaihdokseen valmistautumiselle.

Koska tavoitteena on saada uusi yrittäjä sitoutumaan yrittäjyyteen tilalla, on hänet otettava mukaan suunnitteluun jo kun tilan kehittämistoimia tulevaa sukupolvenvaihdosta silmälläpitäen mietitään.

Mahdollisia kehittämistoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi:

Investoinnit tuotantoresursseihin

- ympäristöinvestoinnit
- peltojen kunnostus ja hankinta (vuokraus / osto)
- metsän kunnostus ja hankinta (metsäveromuodon muutokseen valmistautuminen)
- koneiden kunnostus ja investoinnit
- tuotanto-oikeuksien ja -eläinten hankinta
- rakentaminen.

Talouden vakauttaminen

- sisarusten lakiosuuden huomioiminen (ennakkoperintönä)
- lainanhoitokulujen pienentäminen, tarvittaessa tuotannossa tarpeettoman omaisuuden realisointi
- metsäveromuutokseen valmistutuminen.

Tilan muu kehittäminen

- jatkajan tarkoituksenmukainen koulutus tilan sukupolvenvaihdoksen jälkeinen tuotantosuunta huomioiden
- erilaiset tuotannon ja talouden tarkkailutoimenpiteet sekä laadun kehittäminen
- ATK:n ottaminen kehittämisen apuvälineeksi
- tulevan sukupolvenvaihdoksen jälkeisten asumisjärjestelyjen huomioiminen
- jatkajan velvoitteiden (esim. koulut, armeija jne.) hoitaminen, jotta hän voi tilakaupan jälkeen panostaa yrittäjyyteen.

2. Sukupolvenvaihdoksen suunnittelulaskenta

Maatilan sukupolvenvaihdostilanteessa sovelletaan samanaikaisesti useita lainsäädäntöjä. Sen vuoksi sukupolvenvaihdossuunnitelma tulee aina tehdä tilakohtaisena. Sovellettavia lakeja ovat useimmiten maaseudun rahoituslaki, verolait ja luopumistukilaki. Lisäksi on otettava huomioon EU-tukilait ja säädökset.

Sukupolvenvaihdos tehdään nykyisin useimmiten kaupalla. Vaihtoehtoja ovat lahjoitus tai lahjaluontoinen kauppa, mutta myös perinnön kautta tai vuokrasopimuksella voi ryhtyä yrittäjäksi. Kaikki mainitut vaihtoehdot ovat mahdollisia myös vaiheittain toteutettuna.

Suunnittelun yhteydessä käsitellään sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdot, joista sitten valitaan toteutettavaksi parhaiten tilan tarpeisiin sopiva.

Mikäli aloitetaan vuokrasopimuksella, tulee vuokra-ajan olla vähintään 10 vuotta ja vuokrasopimus-oikeus tulee kirjata kiinteistörekisteriin sen pysyvyyden vakuudeksi. Suunnitelmaan sisältyy aina laskelma rahan riittävydestä ja kannattavuudesta. Laskelma tulee liittää rahoitushakemuksen ja luopumistukihakemuksen liitteeksi.

Suunnitelman tavoitteena on löytää paras vaihtoehto maatilan siirtämiseksi seuraavalle sukupolvelle. Luopujien asuminen ym. tarpeet huomioidaan, samoin sisarusten oikeudet ja jatkajan mahdollisuudet.

Suunnitelmia tekevät maaseutukeskuksen talousneuvojat. Myös pankeista ja kunnista voi saada asiaan liittyviä neuvoja. Muut tarvittavat asiantuntijat sukupolvenvaihdostilanteessa ovat MELA:n asiamies, verottaja ja TE-keskuksen maaseutuosasto.

Suunnittelutilannetta varten tulee varata käytettäväksi veroilmoitusjäljennökset, jos mahdollista myös kiinteistöjen verotusarvolomakkeet, tiedot nykyisistä lainoista, metsätaloussuunnitelma, eläintiedot ja maitokiintiön määrä.

Sukupolvenvaihdos-suunnitelmaa tehtäessä selvitetään

- tilat ja niiden tunnisteen sekä pinta-alat
- sukupolvenvaihdoksen osapuolet eli luopujat ja jatkajat
- jatkajan mm. maaseudun rahoituslain ja luopumistukilain mukaiset sitoumukset
- sisarukset ja muut asianosaiset
- sukupolvenvaihdoksen tavoiteajankohta
- tilan arvon määrittäminen, ns. verottajan käypäarvo
- sukupolvenvaihdoksen toteutustavan valinta (kauppa, lahja ym.)
- määritetään tilan kannattavuus LIKVI-laskelmalla
- kauppahinnan määrittäminen tilan kannattavuus ja maksukyky huomioiden
- kauppahinnan jako omaisuusosille ja rahan jakosuunnitelma myyjille, sisaruksille ja pois maksettaviin lainoihin
- ennakkotiedot luopumistuen määrästä, rahoituksesta ja nuoren viljelijän tuesta sekä lahjaverosta
- varainsiirtoverotus ja arvonnlisäverotus
- tuloverotus

3. Luonnoskauppakirja tai –vuokrasopimus suunnitelmien pohjalta

Maaseudun rahoituslain mukainen tuki on nykyisin haettava kaikkiin investointeihin luonnoskauppakirjalla ennen lopullista kauppaa tai vuokrausta. Luopuja ei voi jäädä luopumistuella vuokrasopimuksella vaan pelot on myytävä. Samalla luonnoskauppakirjalla voidaan hakea ennakkoratkaisu MELA:lta luopujien luopumistuesta ja verottajalta kaupan veroluonteesta.

4. Ennakkopäätös eläkkeestä

Luopumistukieläkkeestä pitää hakea ennakkopäätös luonnoskauppakirjalla. Ennakkopäätös on voimassa puoli vuotta, jonka ajan kuluessa tulee tehdä lopullinen luopuminen ja hakea eläke maksuun. Ennakkopäätös haetaan asianomaisella lomakkeella, joka täytetään yhdessä MELA:n asiamiehen kanssa.

Lopullinen kauppakirja voidaan allekirjoittaa vasta sitten kun luopuja on täyttänyt 55 vuotta ja uinuvaa tukea hakeva puoliso 50 vuotta.

Ennakkopäätöshakemukseen tarvitaan mm:

- luopujan omistusoikeusselvitys peltoa sisältävistä tiloista (lainhuutotodistukset)
- veroilmoitusjäljennökset
- kauppakirjaluonnos
- maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma jatkajan viljelyn kannattavuudesta (3000 euron laskennallisen poiston jälkeen 9000 euron tulosvaatimus)
- jatkajan sitoumus

Lopullisen luopumisen yhteydessä luopujat toimittavat MELA:lle lopullisen kauppakirjan ja jatkaja toimittaa lopullisen sitoumuksen viljelyn jatkamisesta. Luopujien LUTU-eläke lähtee juoksemaan luopumista seuraavan täyden kuukauden alusta.

5. Ennakkopäätös rahoituksesta

Nuoren viljelijän tilanpidon aloittamiseen tarkoitettu tuki koostuu 25.000 – 35.000 euron avustuksesta ja / tai enintään 100.000 euron valtionlainasta. Tukea on haettava aina luonnoskauppakirjaan perustuen, eikä sitä ole mahdollista hakea enää varsinaisen kaupan teon jälkeen. Ennakkopäätös on voimassa yhden vuoden päätöksenantopäivästä lukien.

Tuen hakeminen ja myöntäminen

Nuoren viljelijän on haettava tukea kauppakirjan tai vuokrasopimuksen luonnoksen tai muun esisopimuksen perusteella ennen lopullisen kaupan tekemistä. Tukihakemus ja tarvittavat selvitykset toimitetaan TE-keskukseen. Mikäli tilanpidon aloittamiseen haetaan valtionlainaa, on tukihakemuksessa oltava pankin luottolupaus, jolloin hakemus yleensä toimitetaan pankin kautta TE-keskukseen.

Aloitustukea joka sisältää, valtionlainaa ja/tai avustusta haetaan rahoitustukihakemuksella nro 314.

Hakemukseen liitetään seuraavat selvitykset:

1. Kaupparikirjan, vuokrasopimuksen tai muun vastaavan saantokirjan luonnos tai esisopimus
2. Maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma tai muu soveltuva laskelma
3. Kuvaus tilan toiminnasta ja kehittämisestä 314 B
4. Verotustiedot
 - tilalta viimeksi jätetty 2 verolomake
 - verolippu viimeksi vahvistetusta verotuksesta
 - verotodistus viimeksi vahvistetusta verotuksesta
5. Velkaluettelo
6. Pankin vakuusarviolomake (vain valtionlainaa haettaessa) pankki täyttää
7. Vakuutus, että tila täyttää mitä ympäristöstä, eläinten terveydestä, hyvinvoinnista ja hygieniasta säädetään
8. Koulutodistukset
9. Jos hakijana on yhteisö, on hakemukseen liitettävä
 - tuloslaskelma ja tase
 - kaupparekisteriote
 - selvitys nimenkirjoitusoikeudesta

Lainan myöntää luottolaitos sen jälkeen, kun TE-keskus on tehnyt päätöksen tuesta.

6. Ennakkopäätös verotuksesta

Luonnoskaupparikirjalla voidaan hakea verottajalta ennakkoratkaisu kaupan veroluonteesta. Hakemus on vapaamuotoinen ja toimitetaan paikalliseen verotoimistoon. Liitteenä tulee olla hakemuksen perusteena oleva kaupparikirjaluonnos.

Verottaja ottaa päätöksessään kantaa kauppaan mahdollisesti sisältyvistä lahjavero-seuraamuksista. Samalla voidaan hakea ennakkotieto myös tuloveroseuraamuksista mikäli siihen on tarvetta. Tuloveroseuraamuksia kysyttäessä luonnoskaupparikirjan tulee olla riittävän yksityiskohtainen.

Verottajan ennakkopäätös on voimassa puoli vuotta, jonka ajan kuluessa lopullinen kauppa on tehtävä. Tarvittaessa voi hakea jatkoaikaa.

7. Jatkajan ja luopujan tärkeimmät toimet sukupolvenvaihdoksen jälkeen

Jatkaja

LAINHUUDOT TAI VUOKRAOIKEUDEN KIRJAUS

Lainhuutojen haku

- Lainhuutojen haku tehdään käräjäoikeuden kiinteistöosastolla. Hakemuslomakkeen voi poimia internetistä. Hakemukseen tarvittavat liitteet ovat kauppa-
kirja (tai vastaava saantotodistus) ja kuitti maksetusta varainsiirtoleimaverosta.

Vuokraoikeuden kirjaaminen sen pysyvyyden vakuudeksi

- Vuokraoikeuden kirjaaminen tehdään käräjäoikeuden kiinteistöosastolla. Hakemuslomakkeen voit poimia internetistä. Hakemukseen tarvittava liite on vuokrasopimus. Myös vapaamuotoinen hakemus käy

VAKUUTUKSET

Pakolliset

- MYEL
- MATA

Vapaaehtoiset

- Maatilan vakuutukset (palo, metsä yms)
 - Entiset voimassa 14 vrk

Ajoneuvojen rekisteröinti omiin nimiin 7 vrk:n kuluessa

Eri vakuutusyhtiöitä kannattaa kilpailuttaa.

VEROTUS

- Lahjaveroilmoitus 3 kk:n kuluessa saannosta
- Ennakkoverovelvolliseksi ja alv-verovelvolliseksi hakeutuminen verotoimistossa
- Vaiheittaisissa sukupolvenvaihdoksessa HUOM: Yhtymäsopimus liitetään seuraavan veroilmoituksen liitteeksi. Mikäli yhtymä perustetaan kesken verovuotta, tekee luopuja veroilmoituksen alkuvuodesta ja yhtymä loppuvuodesta. Poisto-oikeudet on vaihdosvuodelta jatkajalla, eli yhtymällä, vuoden lopun omistus siis ratkaisee.

TUOTANTO-OIKEUKSIEN JA SITOUMUSTEN SIIRROT

Ympäristötuki- ja LFA-sitoumusten siirtohakemus 10 päivän kuluessa kunnan maaseutu-elinkeinoviranomaiselle.

Sitoumusalojen siirto ja sitoumusten tarkastelu

- luomuala ei saa vähentyä
- ympäristötuen- ja lfa-sitoumusalat saavat vähentyä max. 20 %

Eläintunnisterekisteriin nimenvaihto heti puhelimitse 09 857 061

- eläintunnisterekisteri <http://www.mloy.fi/>

Maitokiintiön siirtohakemus

Osuuskuntaan ilmoitukset

- Jalostuspalvelu, teurastamo, meijeri, hankintaosuuskunnat

Lomitus ja opintoraha-asiat

Luopuja;

VAKUUTUKSET

- vapaa-ajan, auton ja asunnon vakuutukset kuntoon, sillä ne ovat aiemmin voineet sisältyä maatilavakuutukseen
- Yhteys myel-asiamieheen. Esim. vahinko- ja tapaturma yms. vakuutukset, jotka aiemmin sisältyivät MELA turvaan ovat nyt kotitalouden vakuutuksissa

ELÄKKEET JA SYYTINKI

Spv eläkkeen hakeminen lopullisella kauppakirjalla.

Jos kauppaan on sisältynyt syytinki, niin se kiinnitetään tilaan.

VEROTUS

- Ennakkoveroista vapautumiseksi tehtävä ilmoitus verottajalle

TUOTANTO-OIKEUKSIEN JA SITOUMUSTEN SIIRROT

- Osuismaksut sanottava irti heti, jolloin ne palautetaan yleensä vuoden kuluttua irtisanomisen päiväyksestä, mm. meijeri, teurastamo...

8. MUUTA MUISTETTAVAA

Muutosilmoitukset

- kauppa, lehdet, posti, pankki, sähkö, puhelin, tv-lupamaksu
- jatkajalle uusi oma tilinumero pankkiin

Jäsenmaksut MTK yms.

- Ota yhteyttä MTK:n paikallisyhdistyksen jäsensihteriin, joka hoitaa jäsenasiat

Siirtyvien metsänparannuslaintojen nimenmuutos

Sopimus luopujan ja jatkajan välille mm. vaihteittaisissa sukupolvenvaihdoksissa

- Sopimus voi olla keskinäinen sopimus työn jaosta, vastuista ja rahan käytöstä
- Vaihtoehtoisesti voidaan tehdä yhtymäsopimus.

9. Sisarusten toimet sukupolvenvaihdoksen jälkeen

Mikäli sisaruksille on tullut sisarosuutta, tulee tehdä saannosta kolmen kuukauden kuluessa lahjaveroilmoitus asianomaisella lomakkeella kotipaikkakunnan verottajalle.

10. Lisätietoja

MELA

Pankit

Verotoimisto

Vakuutuslaitokset

Oulun Maaseutukeskus

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset

11. Yhteystiedot

Oulun Maaseutukeskus, puhelin (08) 316 8611 tai sukupolvenvaihdos@proagria.fi

Hallittu sukupolvenvaihdos –projekti

- Projektipäällikkö Mika Saarinen, puhelin 040 514 1365
- Sukupolvenvaihdossuunnittelu
 - Piiriagrologi Antti Harjunen, puh. 0400 285 291
 - Muhos, Utajärvi, Temmes, Tyrnävä
 - Piiriagrologi Markku Kalaoja, puh. 0400 292 061
 - Nivala
 - Piiriagrologi Martti Määttä, puh. 0400 477 621
 - Kuusamo
 - Piiriagrologi Esko Ojalehto, puh. 0400 291 833
 - Rantsila, Kestilä, Pulkkila, Piippola, Pyhäntä
 - Piiriagrologi Heikki Ollikainen, puh. 0400 285 292
 - Vihanti, Pyhäjoki, Merijärvi, Oulainen, Alavieska, Ylivieska
 - Piiriagrologi Erkki Rynänen, puh. 0400 387 267
 - Haapajärvi, Pyhäjärvi
 - Piiriagrologi Jouni Sassali, puh. 0400 387 340
 - Siikajoki, Raahe, Pattijoki, Ruukki
 - Piiriagrologi Heikki Turtinen, puh. 040 567 7351
 - Kuivaniemi, Ii, Yli-Ii, Haukipudas, Kiiminki
 - Piiriagrologi Alpo Törmänen, puh. 0400 688 757
 - Oulu, Kempele, Oulunsalo, Liminka, Lumijoki, Hailuoto
 - Piiriagrologi Esko Viitala, puh. 0400 286 033
 - Ylikiiminki, Pudasjärvi, Taivalkoski
 - Piiriagrologi Matti Viitala, puh. 0400 285 293
 - Haapavesi, Kärsämäki
- Yritysneuvonta / LIKVI-laskelmat
 - Yritysneuvoja Pertti Törmänen, puh. 0400 287 878
- Sopimuslakimies
 - Varatuomari Matti Kiuru, puh. 040 844 5069

Sukupolvenvaihdosasioissa ota ensin yhteys projektipäällikköön tai kuntasi piiriagrologiin.

Kunnat

➤ kunnissa sukupolvenvaihdossioissa avustaa maaseutuelinkeinoviranomainen

Kuntien puhelinvaihteiden numerot;

- Alavieska (08) 439 5111
- Haapajärvi (08) 769 3111
- Haapavesi (08) 459 11
- Hailuoto (08) 810 0314
- Kestilä (08) 811 3111
- Kiiminki (08) 819 3111
- Kuivaniemi (016) 268 111
- Kuusamo (08) 850 1
- Kärsämäki (08) 772 6311
- Liminka (08) 520 3611
- Lumijoki (08) 387 122
- Merijärvi (08) 477 5200
- Muhos (08) 533 0111
- Nivala (08) 449 11
- Oulainen (08) 479 31
- Oulu (08) 558 410
- Oulunsalo (08) 520 3100
- Pattijoki (08) 210 0111
- Piippola (08) 811 4200
- Pudasjärvi (08) 820 2111
- Pulkkila (08) 811 8411
- Pyhäjoki (08) 439 01
- Pyhäjärvi (08) 769 7111
- Pyhäntä (08) 811 7811
- Raahе (08) 299 21
- Rantsila (08) 210 9111
- Ruukki (08) 279 11
- Siikajoki (08) 211 3411
- Taivalkoski (08) 829 6111
- Tyrnävä (08) 545 0300
- Utajärvi (08) 551 0111
- Vihanti (08) 289 11
- Yli-li (08) 819 1911
- Ylikiminki (08) 819 0111
- Ylivieska (08) 429 41

Maatalousyrittäjien eläkelaitos (MELA), puhelin (09) 43 511Mela-asiamiehet

- Erkkilä Paavo, puhelin 0400 137 828
 - Oulainen, Merijärvi, Pyhäjoki
- Heikkinen Pekka, puhelin 040 540 9226
 - Hailuoto
- Jylhä Elsa-Maija, puhelin 044 429 4359
 - Alavieska, Ylivieska
- Keinänen Pasi, puhelin 0400 893 621
 - Lumijoki, Liminka, Pattijoki, Raahe, Siikajoki
- Kontinen Osmo, puhelin 0400 893 636
 - Tyrnävä, Oulu, Oulunsalo, Kempele
- Kurttila Eila, puhelin 0400 947 644
 - Ii, Haukipudas, Kuivaniemi, Yli-Ii, Kiiminki
- Leppävuori Eila, puhelin 040 521 3052
 - Haapajärvi, Kärsämäki, Pyhäjärvi
- Muhonen Pekka, puhelin 0400 285 386
 - Ruukki, Vihanti
- Määttä Martti, puhelin 0400 477 621
 - Kuusamo, Taivalkoski
- Ojantakanen Hannu, puhelin (08) 250 123
 - Rantsila, Kestilä, Piippola, Pulkki, Pyhäntä
- Ranta Pertti, puhelin 040 527 2360
 - Muhos, Pudasjärvi, Utajärvi, Vaala, Ylikiiminki
- Raudaskoski Pentti, puhelin 050 569 6317
 - Nivala, Haapavesi

Pohjois-Pohjanmaan Työvoima- ja elinkeinokeskus (TE-keskus)

- Puhelin 536 8000
- Nuorten viljelijöiden käynnistystuet
 - ylitarkastaja Sakari Jussila, puhelin 536 8129

Valmistautuminen sukupolvenvaihdokseen tulee aloittaa mahdollisimman varhain – mielellään viittä vuotta ennen sukupolvenvaihdoksen toteuttamishetkeä. Lopullinen sukupolvenvaihdosprosessi kestää – tapauksesta riippuen – puolesta vuodesta vuoteen. Valmistauduttaessa prosessin läpivientiin, tulee tilalla kartoittaa seuraavia asioita:

Valmistautuminen

K E EOS

Onko perheessä keskusteltu sukupolvenvaihdoksesta	☐	☐	☐
Onko tilalla jatkaja, ikä _____	☐	☐	☐
Onko jatkajalla riittävä ammattitaito	☐	☐	☐
Ovatko sisarukset yksimielisiä spv:sta	☐	☐	☐
Onko muilla sisaruksilla ammatti	☐	☐	☐
Onko spv:n ajankohta suunniteltu	☐	☐	☐
Pääseekö perhe sopimukseen keskenään neuvottelemalla	☐	☐	☐
Suhtaudutaanko eläkkeelle siirtymiseen myönteisesti	☐	☐	☐
Osaavatko eri osapuolet asettua toistensa asemaan	☐	☐	☐
Voivatko nuoret toteuttaa omaa elämäntapaansa	☐	☐	☐

Kauppahinta

Vanhemmille	rahaa	☐	_____
	syytinki	☐	_____
	muuta	☐	_____
Sisaruksille	rahaa	☐	_____
	muuta	☐	_____
	työ, koulutus ym.		

Onko siirtyviä velkoja ei on noin _____ €

Päästäänkö hinnasta yksimielisyyteen	☐	☐	☐
Halutaanko hinta pitää mahdollisimman alhaisena	☐	☐	☐
Onko hinta kohtuullinen suhteessa tilalta saatavaan tuottoon	☐	☐	☐
Onko vanhempien toimeentulo turvattu	☐	☐	☐
Ovatko sisarukset tyytyväisiä osuuksiinsa	☐	☐	☐

Nuoren viljelijän aloitustuki

	K	E	EOS
Onko jatkajalla riittävä koulutus	☐	☐	☐
Onko tila elinkelpoinen	☐	☐	☐
Onko jatkajalla tilan ulkopuolisia tuloja alle 35 000 €	☐	☐	☐
Onko jatkajalla jo nyt toimiva maatila	☐	☐	☐
Sitoutuuko jatkaja luopumiseläkkeen maksun ajaksi viljelemään tilaa	☐	☐	☐
Viljeleekö itse tilaa	☐	☐	☐

Luopumiseläke

Ovatko luopujat 55/50	☐	☐	☐
Onko luopujilla tilan ulkopuolisia tuloja alle 448 € kuukaudessa	☐	☐	☐
Onko uinuvalla eläkkeelle jäävällä muuta tuloa	☐	☐	☐
Onko osittainen sukupolvenvaihdos varteenotettava mietittävä vaihtoehto	☐	☐	☐
Asuminen sukupolvenvaihdoksen jälkeen;			

Muuta;

Veroseuraamuksia erilaisilla luopumistavoilla

Sukupolvenvaihdosten veroseuraamuksia voi ennakoida seuraavan taulukon avulla:

LAHJA

- lahjanantajalle ei tuloutuksia
- lahjansaaja maksaa lahjaveroa ja jatkaa mj-arvoista
- poistojen tekemistä

LAHJANLUONTEINEN KAUPPA > 0,5

- kauppahinta alle puolet tilan käyvästä arvosta
- myyjä: MVL 4.3. § :ää sovelletaan eli vastikkeellinen ja vastikkeeton osuus = käyvät arvot tuloutuvat
- ostaja: maksaa lahjaveroa ja saa vähentää käyvät arvot

LAHJANLUONTEINEN KAUPPA 0,5 - 0,75

- kauppahinta yli puolet mutta alle $\frac{3}{4}$ käyvästä arvosta
- myyjä: MVL 4.3. § :ää sovelletaan eli käyvät arvot tuloutuvat
- ostaja: lahjaveroa ei maksuunpanna ja saa vähentää käyvät arvot

ALIHINTAINEN KAUPPA 0,75 - 1

- kauppahinta on alle käyvän arvon mutta yli $\frac{3}{4}$
- myyjä: MVL 4.3. § ei sovellu eli ei yksityiskäyttöön-
- oton tuloutusta vaan tuloksi vain se minkä sai kauppahintaa
- ostaja: vähentää vain sen minkä maksoi

NORMAALI KAUPPA < 1

- kauppahinta vastaa käypää arvoa tai on sitä isompi
- myyjä: tuloksi se, minkä sai kauppahintaa
- ostaja: menoa se, minkä maksoi

VUOKRAUS

- vuokratulo maatalouden tuloa; jako at/pot
- vuokrameno vähennyskelpoista maatalouden tulosta.

Lyhyt muistilista sukupolvenvaihdoskaupan jälkeen

- Eri sopimukset jatkajan nimiin
- LFA-, ympäristö (160) ja erityisympäristötukien sitoumukset jatkajalle 10 pv:n kuluessa
- Palkkiokiintiöiden siirtohakemukset ennen palkkioiden hakua (emolehmät 249, uuhet 250)
- Maidon viitemäärä 10 pv:n kuluessa (530106)
- Meijeri-, teurastamo- ym, osuuskuntien jäsenyydet ja **tilitykset**
- Muut tuotantosopimukset tai vastaavat
- Vakuutukset kuten MYEL, MAATILA (2 vk), AJONEUVO (1 vk)
- Lomaoikeuden siirto
- Sähkö ja vesiliittymät

- Yhteystietojen muutto
- Nimi ja tilitiedot tavaran toimittajille ja vastaanottajille sekä maataloustoimistoon (156)

- Verottaja
- Arvonlisä ja maatalousverovelvolliseksi hakeutuminen aloittamisilmoituksella (Y2)
- Ennakkoperintärekisteri ja veroennakot (Y2)
- Lahjaveroilmoitus 3 kk kuluessa kaupasta
- Muista vaatia PerVL:n 55&56 §:n huojennuksia ja että vero jätetään maksuunpanematta, koska kauppahinta yli 50%.

- Lainhuudon hakeminen 6 kuukauden kuluessa

Lisäksi hanke on tuottanut ja jakanut materiaalia mm. luopujien luopumistuen ja Nuoren viljelijän aloitustuen ehdoista ja koulutusvaatimuksista. Hankkeen avustuksella on myös tuotettu Maatilan sukupolvenvaihdos –opas sukupolvenvaihdoksen verotuksellisista ja oikeudellisista kysymyksistä –kirjanen. Oppaan ovat kirjoittaneet apulaisverojohtaja Markku Kovalainen ja Tapani Turpeinen.

Hankkeen kokonaisrahoitus ja rahojen käyttö

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projektin kokonaisrahoituskehys oli yhteensä 554 146 euroa. Tästä ALMA alueen osuus oli noin 253 000 euroa ja Tavoite 1-alueen osuus noin 301 000 euroa.

Hankkeen toiminnalliset kokonaiskustannukset muodostuivat yhteensä 520 935,31 euroksi. Kustannuksista ALMA alueelle kuuluu 245 454,37 euroa ja Tavoite 1 –alueelle 275 480,94 euroa.

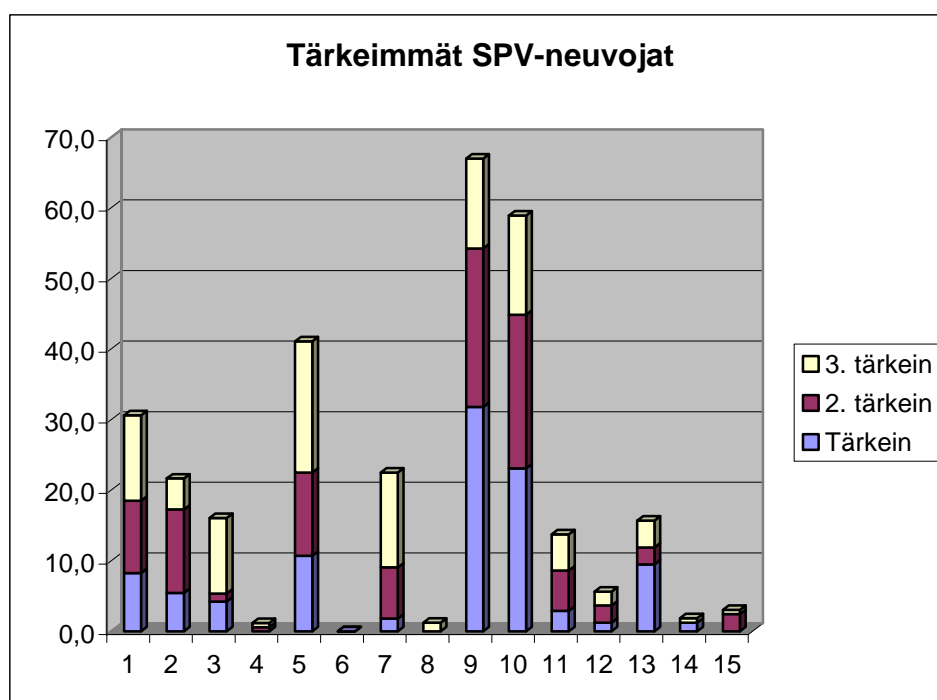
Hanke onnistui siis täyttämään tavoitteensa ja pysymään annetuissa budjettiraameissa. Budjettisäästö oli yhteensä 33 210,71 euroa eli 6 prosenttia suunnitellusta kokonaiskustannusten tasosta. ALMA alueella budjettisäästöä saavutettiin 7 696 euroa ja Tavoite 1-alueella 25 515 euroa.

Hankkeen kustannukset jakautuivat melko tasaisesti koko hankkeen toimiajalle. Vuositason budjettiylityksiä rahoitusraameihin tai hyväksyttäviin kustannusjakautumiin ei tullut. Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projektia rahoitettiin EMOTR-rahastosta, hankkeen toimialueen kuntien rahoitusosuudella ja yksityisrahoitusosuudella.

Hankkeen mitattu toiminnallinen laatu

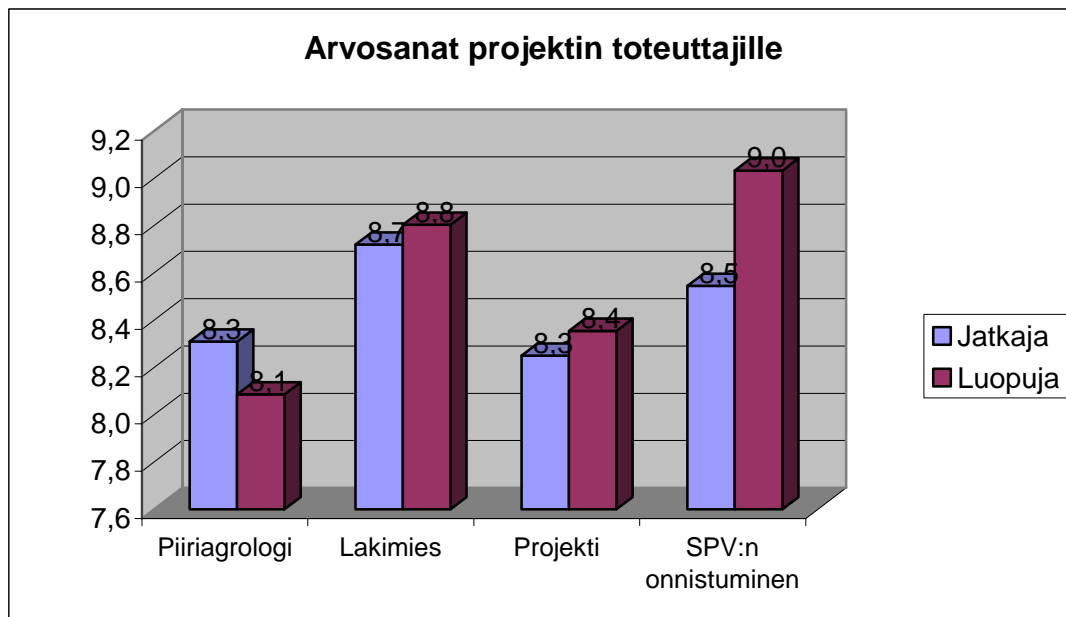
Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatala –projektin tehokkuutta, hankkeen laatua ja vaikuttavuutta sekä asiakastyytyväisyyttä mitattiin projektipäällikkö Mika Saarisen toimesta. Mittaaminen suoritettiin kirjekyselynä projektiin osallistuneille viljelijöille ja kirjaamalla neuvontatapaamisten yhteydessä ilmenneitä parannusehdotuksia. Saatujen tulosten mukaisesti projektihenkilökuntaa koulutettiin tavoitteena parantaa sukupolvenvaihdosneuvontaa laadullisesti.

Saatujen tulosten mukaisesti tärkeimmät maatalojen sukupolvenvaihdosneuvontatahot ovat:

- 1 Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen
- 2 TE-keskuksen edustaja
- 3 MELAn edustaja
- 4 MTKn edustaja
- 5 Pankin edustaja
- 6 Vakuutusyhtiön edustaja
- 7 Verottaja
- 8 Metsänhoitoyhdistys
- 9 Piiriagrobiologi Oulun Maaseutukeskus
- 10 SPV lakimies Oulun Maaseutukeskus
- 11 SPV projektipäällikkö Oulun Maaseutukeskus
- 12 Muu Maaseutukeskuksen neuvoja
- 13 Järjestetty koulutustilaisuus
- 14 Yksityinen neuvoja tai konsultti
- 15 Muu neuvoja

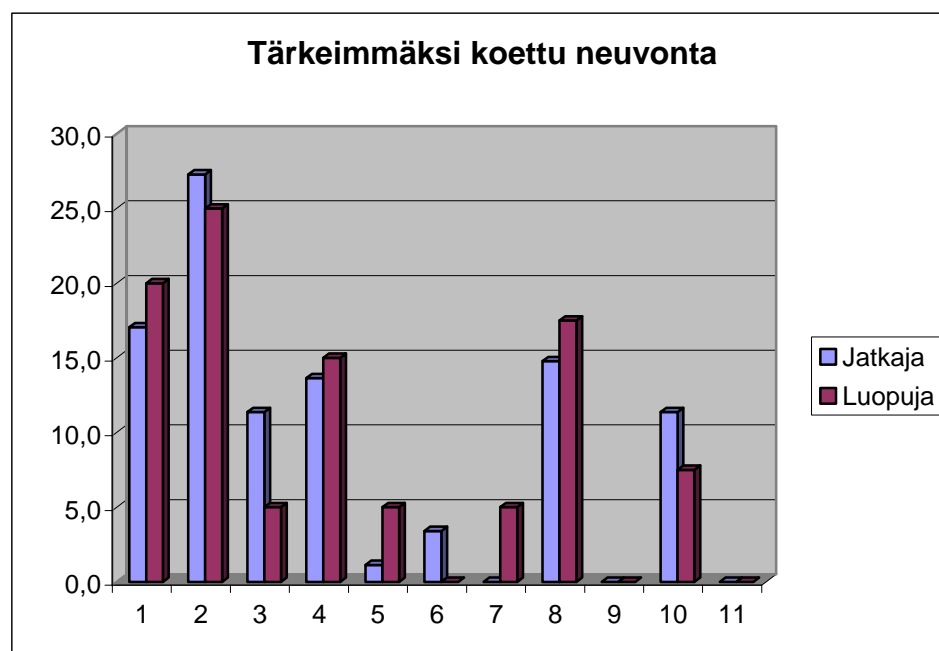
Projektiin osallistuneet viljelijät antavat seuraavanlaiset arvosanat Hallittu sukupolvenvaihdos –projektille:

Piiriagronologiensa arvosanaa ja siis tärkeimpien sukupolvenvaihdosneuvojien arvosanaa on saatu nostettua projektin kahden viimeisen vuoden aikana arvosanasta 7,8 arvosanaan 8,5. Keskiarvon koko projektin ajalta ollessa 8,2. Samalla koko projektin arvosana on noussut arvosanaan 8,4 (lopussa 8,7).

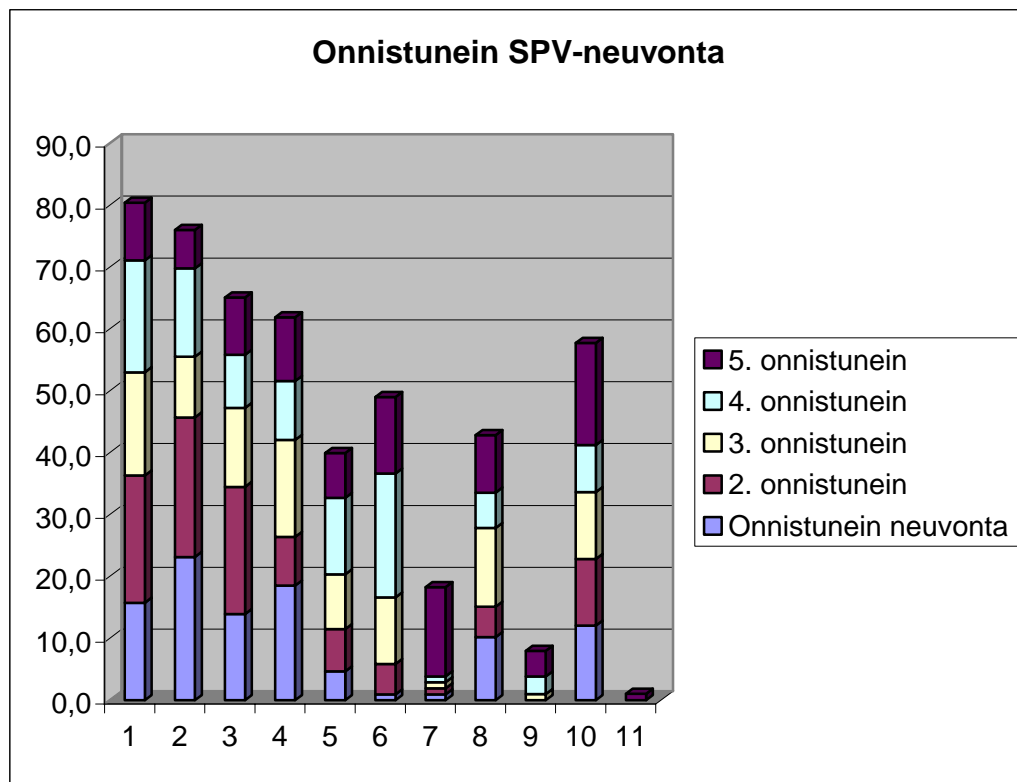
Sukupolvenvaihdoksen onnistumiselle kokonaisuutena projektiin osallistuneet viljelijät antavat loppuarvosanan 8,5 (jatkajat) ja 9,0 (luopujat).

Tärkeimmäksi sukupolvenvaihdosneuvonnaksi viljelijät ovat kokeneet:

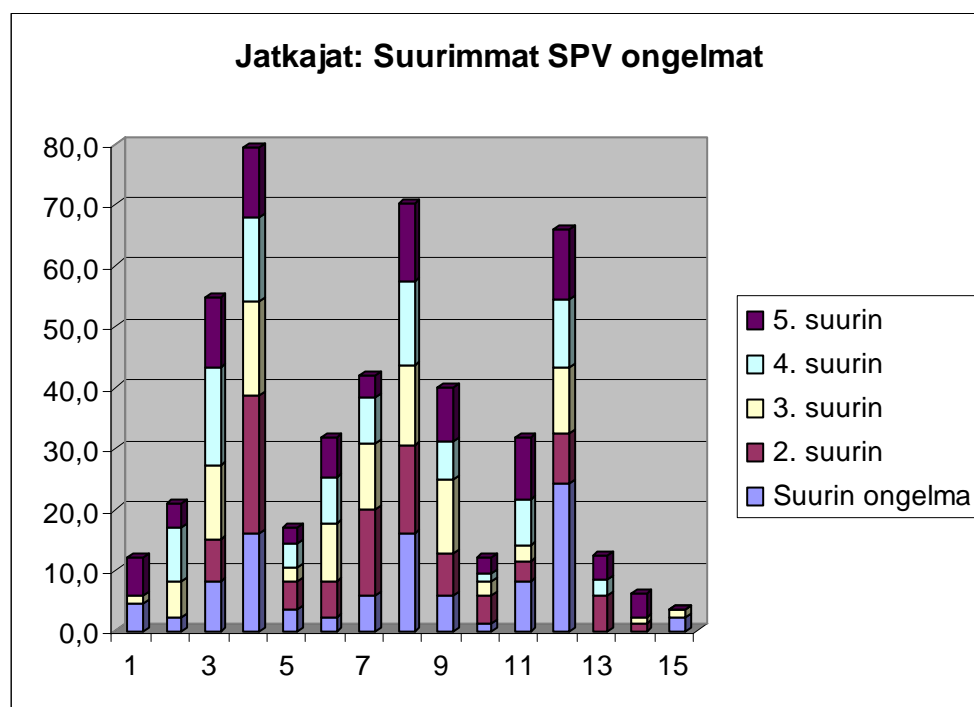
- 1 Tilan arvon määrittäminen
- 2 Tilan kannattavuuden laskenta
- 3 Lainojen ja rahoituksen tarpeen kartoitus
- 4 Verotuksen ennakointi
- 5 Luopumistuki- ja eläkeasiat
- 6 Jatkajan tuet
- 7 Viranomaisyhteistyö
- 8 Sukupolvenvaihdosten erilaisten toteuttamistapojen opastus
- 9 EU:n tulotukiin liittyvä opastus
- 10 Tilakaupan lakiasiat
- 11 Muu neuvonta

Tämä osaltaan osoittaa sukupolvenvaihdosneuvonnan tilakohtaisuuden. Isännyyden vaihtoa suunnittelevat viljelijät arvostavat yksilöllistä tilan elinkelpoisuuden, kannattavuuden ja tilakaupan arvon määrittämistä. Tässä on myös onnistuttu, kuten seuraava asiakastytyväisyyskaavio kertoo.

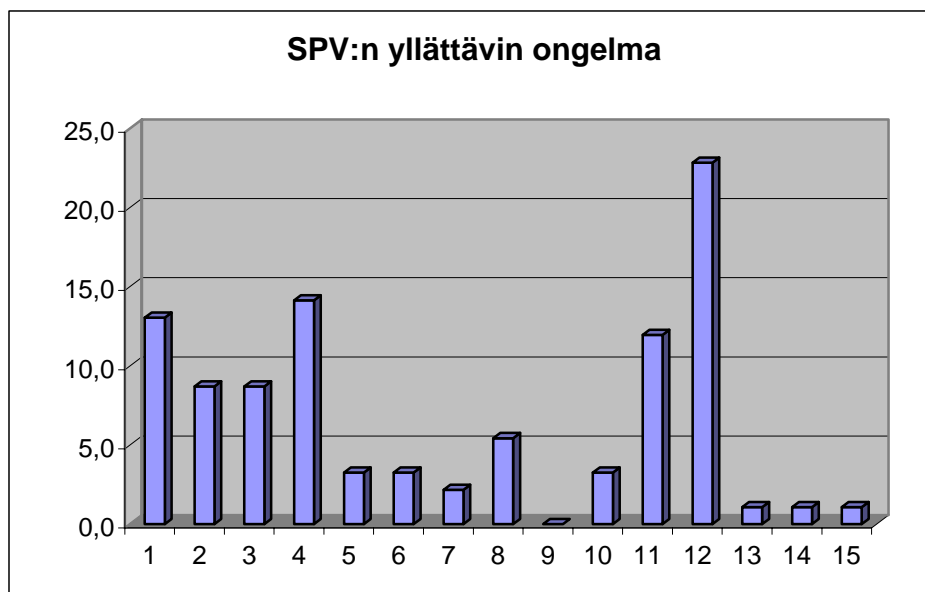
- 1 Tilan arvon määrittäminen
- 2 Tilan kannattavuuden laskenta
- 3 Lainojen ja rahoituksen tarpeen kartoitus
- 4 Verotuksen ennakointi
- 5 Luopumistuki- ja eläkeasiat
- 6 Jatkajan tuet
- 7 Viranomaisyhteistyö
- 8 Sukupolvenvaihdosten erilaisten toteuttamistapojen opastus
- 9 EU:n tulotukiin liittyvä opastus
- 10 Tilakaupan lakiasiat
- 11 Muu neuvonta

Suurimpina ongelmina sukupolvenvaihdosten suorittamisessa isännyyttä aloittavat viljelijät näkivät:

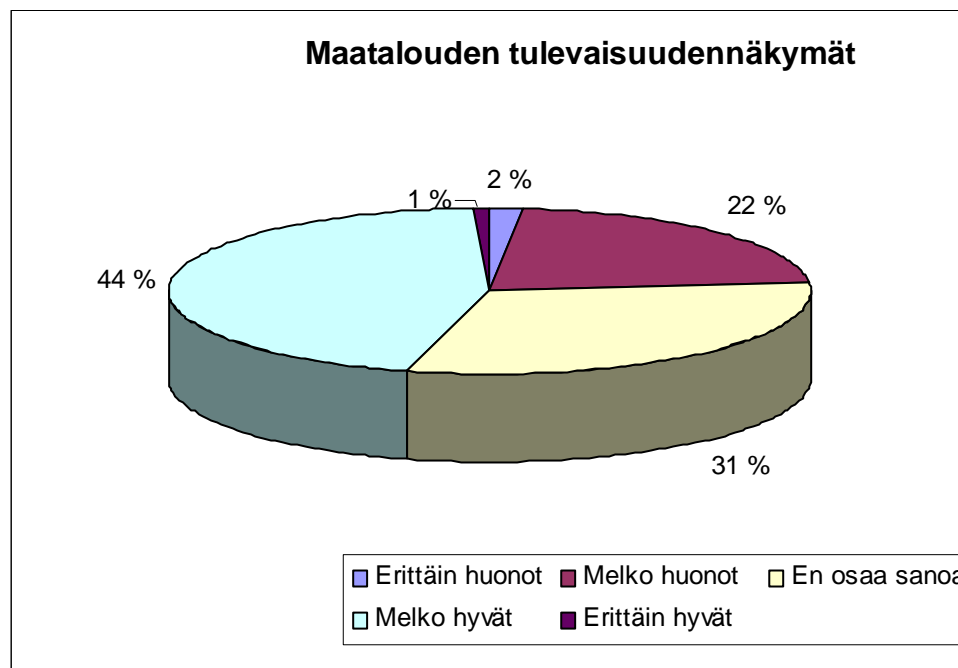
- 1 Jatkajan löytyminen
- 2 Aloitustuen riittämättömyys
- 3 Rahoitus
- 4 Verotus
- 5 Luopumistuen rajat
- 6 Eläkekysymykset
- 7 Tilan korkea hinta
- 8 Tilan kannattavuus
- 9 Ostajan tai myyjän taloudellinen asema
- 10 Tuotannosta luopumisen vaikeus
- 11 Perhesuhteet
- 12 Byrokratia
- 13 Neuvonnan puute
- 14 Neuvonnan hinta
- 15 Muut syyt

Yllättävin ongelma maatalan sukupolvenvaihdos pohdittaessa puolestaan on:

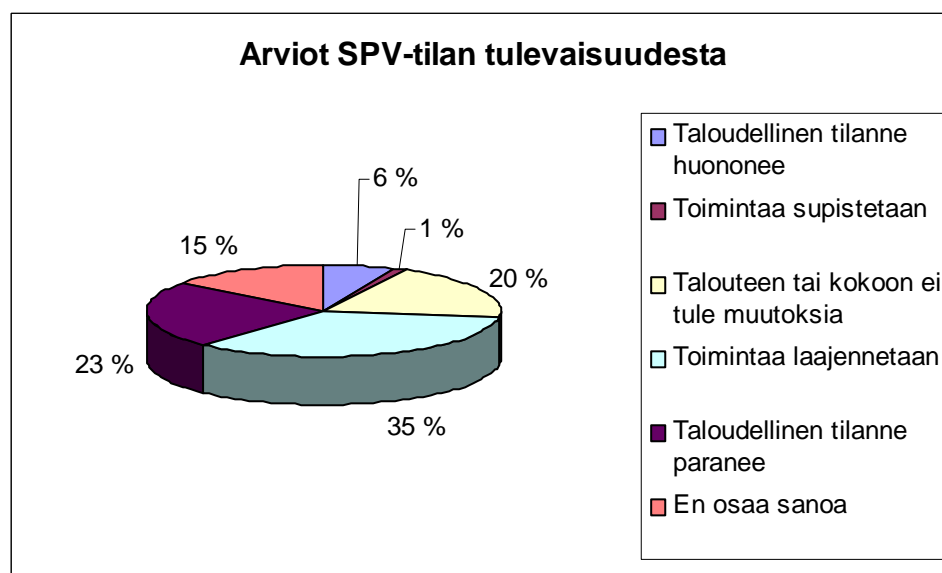
- 1 Jatkaajan löytäminen
- 2 Aloitustuen riittämättömyys
- 3 Rahoitus
- 4 Verotus
- 5 Luopumistuen rajat
- 6 Eläkekysymykset
- 7 Tilan korkea hinta
- 8 Tilan kannattavuus
- 9 Ostajan tai myyjän taloudellinen asema
- 10 Tuotannosta luopumisen vaikeus
- 11 Perhesuhteet
- 12 Byrokrazia
- 13 Neuvonnan puute
- 14 Neuvonnan hinta
- 15 Muut syyt

Nuoret – isännyyden vastaanottaneet – viljelijät näkevät maatalouselinkeinon tulevaisuuden seuraavasti:

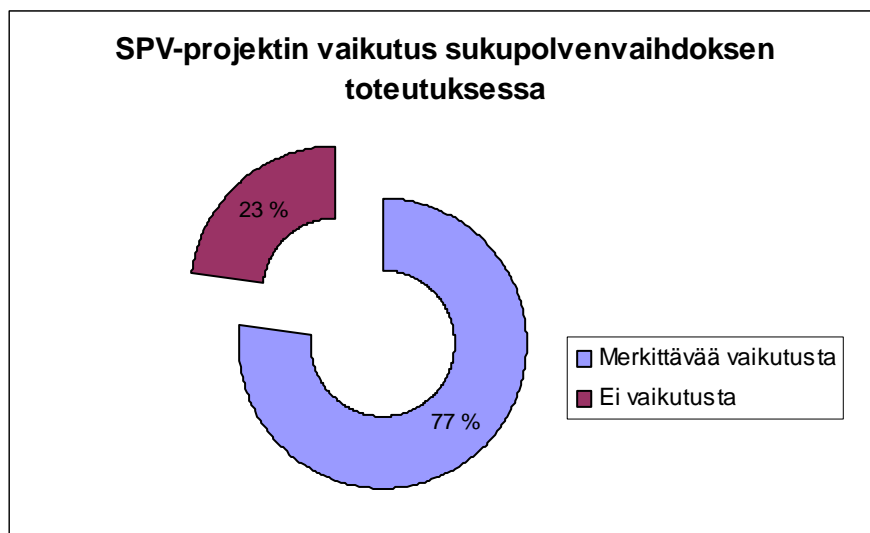
Eli 44 prosenttia vastaajista arvioi maatalouden tulevaisuudennäkymiä melko hyväksi. Melko huonoksi tulevaisuutta arvio vai viidennes vastaajista.

Oman tilansa kehittymisen suhteen näkemykset ovat:

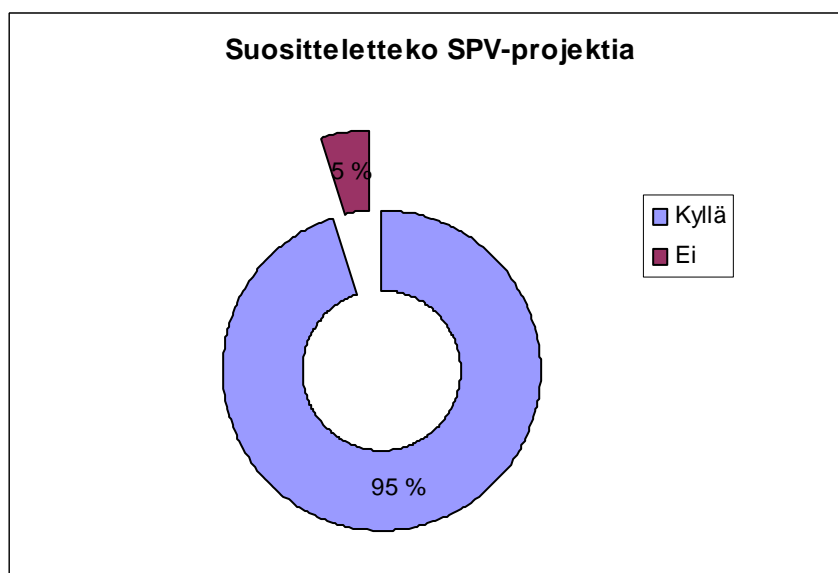

Eli tilanpidon laajentamista suunnittelee 35 prosenttia vastaajista. Lähes neljännes näkee myös taloudellisen tilanteen paranevan. Vain 7 prosenttia näkee tilanteen huononevan ja aikoo supistaa toimintaansa.

Kun Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projektin tehokkuus ja asiakastyytyväisyyskyselyssä asiakkailta kysyttiin projektin vaikutusta sukupolvenvaihdosprosessin toteutuksessa, niin 77 prosenttia vastaajista sanoi projektilla olleen merkittävää vaikutusta isännyyden vaihtoprosessissa.

Ja peräti 95 prosenttia Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila – projektiin osallistuneista viljelijöistä suosittelee projektin palveluja myös toisille viljelijöille.

Hallittu sukupolvenvaihdos – menestyvä maatila –projekti on siis onnistunut täyttämään tavoitteensa sekä määrällisten, budjetillisten ja laadullisten tavoitteidensa suhteen.

Kiitämme kaikkia projektiin osallistuneita!

Raportin liiteaineisto

Ohjausryhmän jäsenten arviot hankkeen toteuttamisesta
Loppuraportin tiivistelmät sekä ALMA, että Tavoite 1-alueille.
Hankkeen muodollinen maksatushakemus koko hankeajan kuluista
(ALMA ja Tavoite 1-alue).